

Στοματική μυκητίαση

Η στοματική μυκητίαση, άλλοτε αποκαλούμενη ως στοματίτιδα, είναι η φλεγμονή του βλεννογόνου του στόματος, ως συνέπεια από τη χρήση φαρμάκων που χρησιμοποιούνται στην χημειοθεραπεία και τη ραδιοθεραπεία με έκθεση σε ακτινοβολία.

Σε μια έρευνα που έγινε σε 558 νοσοκόμους, το 89% κατέταξε τη στοματική μυκητίαση στα σημαντικά προβλήματα,

ενώ η πλειοψηφία (92%) την κατέταξαν στις «άκρως συχνές» περιπτώσεις, σε σύγκριση με άλλες περιπτώσεις που εμφανίζονται στους ογκολογικούς ασθενείς, οι οποίοι χρειάζονται βοηθητικές θεραπείες. Το 93% ανέφερε ότι ο πόνος που προκαλεί η στοματική μυκητίαση αποτελεί έναν «ιδιαίτερα σημαντικό» παράγοντα για τους ασθενείς, ακολουθεί η δυσκολία στην κατάποση (87%) και την ομιλία (73%).²

Επιπολασμός της νόσου

Ο συνολικός κίνδυνος εμφάνισης στοματικής μυκητίασης διαφέρει, ανάλογα με την διάγνωση του ασθενή, την ηλικία, το επίπεδο της στοματικής του υγείας και το είδος, τη δοσολογία και την συχνότητα της χορήγησης φαρμάκων.³ Παρόλα αυτά, όλοι οι ογκολογικοί ασθενείς που υπόκεινται σε ραδιοθεραπεία στην περιοχή της κεφαλής και του λαιμού παρουσιάζουν στοματική μυκητίαση, όπως και το 80% των ασθενών που υποβάλλονται σε μεταμόσχευση αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων (HSCT) και το 40% των ασθενών που υποβάλλονται σε θεραπεία με μια συνήθη δόση χημειοθεραπείας.

Υπάρχουν διάφορα είδη χημειοθεραπείας που είναι βλεννοτοξικά. Μερικά από αυτά περιλαμβάνουν:³

- 5-φθοριουριμιδίνη
- μεθοτρεξάτη
- δοξορουβικίνη
- ετοποσίδη
- μελφαλάνη
- κυτοσίνη αραβινοσίδη
- κυκλοφωσφαμίδη

Παθολογική Φυσιολογία

Η στοματική μυκητίαση χαρακτηρίζεται από αλλαγές της φυσιολογίας των επιθηλιακών κυττάρων που ξεκινούν από το ερύθημα και καταλήγουν στο έλκος. Παρόλα αυτά, οι ζημιές του ενδοθηλιακού, του μικροαγγειακού και του συνδετικού

ιστού προηγούνται της ζημίας του επιθηλίου, κάτι που σημαίνει ότι η στοματική μυκητίαση ξεκινά σε μια φάση πολύ πιο πρώιμη από την ραδιοθεραπεία.⁴

Τα στάδια της στοματικής μυκητίασης⁴

Αρχή	Η έκθεση των κυττάρων στην χημειοθεραπεία ή τη ραδιοθεραπεία προκαλεί βλάβες στο DNA και δημιουργεί αντιδραστικά είδη οξυγόνου (ROS), που μπορούν να βλάψουν τα κύτταρα, τους ιστούς και τα αιμοφόρα αγγεία
Συμπτώματα	Τα ROS προκαλούν άλλες βλάβες στο DNA και αυξάνουν την εκδήλωση παραγόντων μεταγραφής, που προκαλούν βλάβες στους ιστούς και επιφέρουν απόπτωση.
Διεύρυνση	Η ελευθέρωση προ-φλεγμονωδών κυτοκινών επιφέρει άλλες βλάβες στους ιστούς, κάτι που διευρύνει τα διαδοχικά συμπτώματα της ασθένειας
Έλκος	Τα επώδυνα έλκη αποτελούν ένα σημείο εισόδου για τα βακτηρίδια, τους ιούς και τους μύκητες. Τα συστατικά των βακτηριακών κυτταρικών τοιχωμάτων μπορεί επίσης να προκαλέσουν φλεγμονή.
Θεραπεία	Ένα σημάδι του ιστού του υποβλεννογόνου επιτρέπει την αναπαραγωγή ανανεωμένων κυττάρων και την διαφοροποίησή τους, τα οποία επαναφέρουν την επικάλυψη της στοματικής κοιλότητας

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) κατατάσσει την στοματική μυκητίαση σε πέντε κλινικές κατηγορίες⁵

Τα στάδια της στοματικής μυκητίασης⁴

Αρχή

Προσαρμόστηκε στην κλίμακα της τοξικότητας του στόματος της ΠΟΥ. Η έκθεση των κυττάρων στην χημειοθεραπεία ή τη ραδιοθεραπεία προκαλεί βλάβες στο DNA και δημιουργεί αντιδραστικά είδη οξειδωτικού (ROS), που μπορούν να βλάψουν τα κύτταρα, τους ιστούς και τα αιμοφόρα αγγεία. Συμπτώματα Τα ROS προκαλούν άλλες βλάβες στο DNA και αυξάνουν την

Συμπτώματα

εκδήλωση παραγόντων μεταγραφής, που προκαλούν βλάβες.⁵

Επιπτώσεις

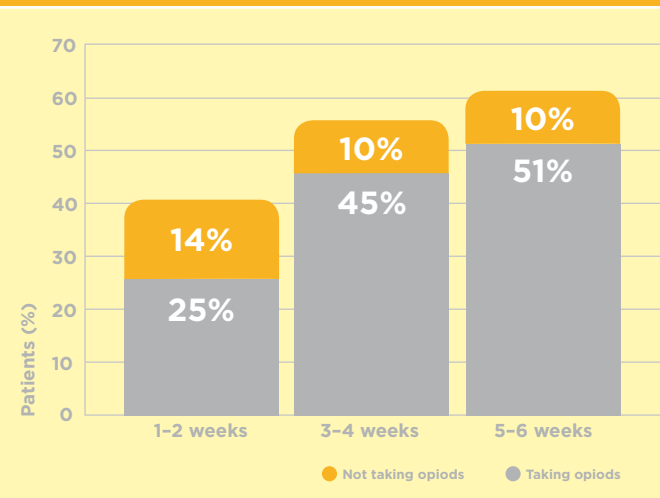
Η στοματική μυκητίαση βαριάς μορφής μπορεί να προκαλέσει άλλες εξασθενητικές συννοσηρότητες.

- Ο πόνος είναι αρκετά οξύς ώστε να χρειάζονται οπιούχα αναλγητικά^{6,7}
 - Τα οπιούχα αναλγητικά συνδέονται με παρενέργειες που προκαλούν ανικανότητα, όπως δυσκοιλιότητα², παραισθήσεις⁶ και απώλεια οξύτητας πνεύματος⁶

θεωρηθούν απαραίτητες όταν οι πόνοι στο στόμα είναι αρκετά ισχυροί για τους ασθενείς, εμποδίζοντάς τους να τραφούν^{3,7}

- Τα έλκη που συνδέονται με την στοματική μυκητίαση λειτουργούν ως εστίες μόλυνσης⁴ και επακόλουθης συψαιμίας³. Τα ποσοστά θνησιμότητας που προκύπτουν από μολύνσεις που σχετίζονται με την στοματική μυκητίαση ανέρχονται μεταξύ 6% έως 30%⁸.
- Ο πόνος και οι συναφείς επιπτώσεις μπορούν να αλλάξουν τη ψυχολογική διάθεση των ασθενών⁹
- Η οξεία στοματική μυκητίαση μπορεί να επηρεάσει τον κύκλο της επιθυμητής θεραπείας, επηρεάζοντας πιθανόν την επιβίωση του ασθενούς³.

Severity of mouth and throat soreness in relation to opioid use over time⁷

Προσαρμογή από Murphy BA et al. Πολυκεντρική μελέτη 6 εβδομάδων για την αξιολόγηση της υγειονομικής περιθαλψής σε ασθενείς με καρκίνο στην περιοχή της κεφαλής και του λαιμού (n=75). Οι διαφοροποιήσεις του πόνου που αισθανόταν στο στόμα και τον λαιμό σε κάθε χρονική στιγμή έναντι της κατάστασης στην οποία βρισκόταν κατά την έναρξη, και ο συνολικός έλεγχος της επίπτωσης του χρόνου υπήρξαν στατιστικά σημαντικά (P<0,001).

Το βάρος της στοματικής μυκητίασης στην οικονομία είναι υψηλό⁷

Ο πόνος που είναι σύμφυτος με τη στοματική μυκητίαση και η λειτουργική ανικανότητα που προκαλεί στους ασθενείς συνδέονται με μια μεγαλύτερη χρήση πολυέξοδων μέσων ιατρικής φροντίδας.⁷

Βιβλιογραφία:

1. National Cancer Institute. Oral complications of chemotherapy and head/neck radiation. Last modified 10th June 2009. Available at: www.cancer.gov/cancertopics/pdq/supportivecare/oralcomplications/HealthProfessional. Last accessed January 2010. 2. Bruce SD, Quinn A. *US Oncological Disease* 2007;1:86-90. 3. Pico J-L et al. *The Oncologist* 1998;3(6):446-451. 4. Sonis ST et al. *CANCER Supplement* 2004;100(9):1995-2025. 5. World Health Organisation. Handbook for reporting results of cancer treatment. Geneva, Switzerland: World Health Organisation, 1979. 6. Bellm LA et al. *Support Care Cancer* 2000;8(1):33-39. 7. Murphy BA et al. *J Pain Symptom Manage* 2009;38(4):522-532. 8. Treister N, Sook-Bin W. Chemotherapy-Induced Oral Mucositis, 2008. Available at <http://emedicine.medscape.com/article/1079570-overview>. Last accessed January 2010. 9. Borbasi S et al. *Oncol Nurs Forum* 2002;29(7):1051-1057.